Ježíšovo pokušení na poušti

Původ materiálu
Marek Zikmund
Pořadí v lekci
34

Téma

- Půst jako doba pokání. Spolu, i každý sám se má soustředit na Pána Ježíše Krista, přijmout čtyřicet dnů jako čas přípravy na velikonoční oslavu Vzkříšení.
- Středem pozornosti této neděle je Ježíš, který odolává v zápase se satanem.

Cíle

- Předškolní děti si uvědomí Boží lásku, která se projevila v Ježíši Kristu a zve nás k následování.
- Společně odkrýváme pokušení naší doby a poznáváme potřebu modlit se za to, abychom pokušením a svodům nepodléhali.
- Cílem postní doby je obnovení vztahu s Bohem.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

40 dnů — je symbolické číslo, v Bibli je to čas potřebný k obrácení, ke změně života, k pochopení toho, kam člověka chce Bůh vést (40 dnů byl Mojžíš na hoře Sinaji, v Ninive byl po příchodu proroka Jonáše vyhlášen 40 denní půst, 40 dnů se Ježíš postil a byl pokoušen).

Náš život je v mnohém ovlivňován zlem, aniž o tom víme. Zlo je reálné, není to pouhý nedostatek dobra. Proto se církev v postním období soustředí na Ježíšův zápas s mocí zla.

Satan — ďábel se objevuje krátce poté, kdy byl Ježíš pokřtěn, byl prohlášen za Syna Božího, a když na něj sestoupil Duch svatý. Kam Ježíš přišel, všude se proti němu bouřily démonické síly (Mk 1,23nn; 5,1nn; Mt 8,28nn).

Ďábel (hebr. *sátán*, řec. *diabolos*) znamená pomlouvač, odpůrce, žalobce, svůdce. V Novém zákoně není vykreslen tak, abychom si ho dovedli konkrétně představit. Zato víme něco

o mocnostech (Ef 6,12), temných silách, které dokáží ovládnout člověka i celé národy.

Ve Starém zákoně je pojem sátán spojen s žalobcem, jehož úkolem je přednést před soudem obžalobu. Teprve v přeneseném smyslu získává pojem sátán „nadpozemské“ obrysy. V knize Jób je zahrnut mezi Boží syny (Jb 1,6) a jeho úkolem je zkoumat, prověřovat ryzí zbožnost. Hospodin mu dává oprávnění ke zkoušce, zda je Jób skutečně bezúhonný a přímý jen tehdy, když mu z toho kyne užitek. Sátán zde působí pouze jako Boží nástroj, nestojí na stejné úrovni s Hospodinem.

V Novém zákoně se ďábel nespokojuje s vyzrazováním lidských chyb Bohu, pokouší se vehnat člověka do hříchu; jinými slovy, jeho snahou je odvést člověka od Boha. Proto je označen jako „hříšník (1 J 3,8). Jindy je také nazýván lhářem (J 8,44), jelikož využívá násilí a klamu, dokonce se umí převléknout do podoby anděla světla (2 Kor 11,14). Uvědomit si to vyžaduje od věřících lidí krajní obezřetnost.

Ďábel je činitelem zla (Mt 6,13; 2 Te 2,6–3,5), je nepřítelem číslo jedna. Život víry je stálým zápasem se zlem, k němuž je zapotřebí mít dostatečnou duchovní výzbroj (Ef 6,13–16).

První pokušení — chleba. Jakoby materiální věci stačily k nasycení člověka. Je to satan, který nás svádí k tomu, abychom se soustředili jen na chléb, na svůj výdělek, na úroveň života a v tom viděli naplnění života. Postní doba je příležitostí znovu zaslechnout a prožít Ježíšovo slovo: Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.

Druhé pokušení míří k tomu, aby Bůh viditelně projevil svou moc. Kolikrát se trápíme otázkou, proč Bůh nezasáhne, proč se jasně neprojeví? Je to pokušení karikaturizace Pána Boha, kdy jej příliš vtěsnáváme do svých představ: Pokud Bože jsi, tak učiň to a to. Proto nebudeš pokoušet Hospodina, Boha svého. Slyšíme v tom připomínku druhého přikázání z Desatera.

Třetí pokušení je pokušení moci. Pokušení spoléhat na vlivné pozice, sledovat svůj prospěch, případně jít širokou cestou, slibující nejmenší odpor. Podlehnout tomuto pokušení znamená odmítnutí následovat Ježíše Krista cestou kříže, což vede — aniž by si to člověk uvědomil — k uctívání toho Zlého. Jak si někteří vykladači všímají (W. Grundmann), celý příběh odkazuje na první přikázání. Hospodinu, Bohu svému se budeš klanět a jeho jediného uctívat.

Ježíš se prokazuje jako Boží Syn, kterému nejsou žádné lidské vlastnosti cizí, kromě podlehnutí hříchu.

Poznámky k tématu období

Postní doba je jednou z nejdůležitějších částí liturgického roku. Proti seberozvíjení, dnes tolik prosazovanému, dává prostor pokání a sebeodříkání. Již v samotném úvodu evangelia (Mt 3,1nn) zazní jako první slovo metanoiete: „Čiňte pokání — obraťte se, neboť se přiblížilo nebeské království.“ Jan Křtitel touto výzvou nenutil své posluchače k asketickému životu, nýbrž je vyzýval ke změně života, aby byli schopni nést dobré ovoce. A to je možné jen přilnutím k našemu vinnému kmeni, ke Kristu (viz J 15,1–11). Pokání souvisí s přijetím pravdy o tom, kým jsme — člověkem hříšným (srov. L 5,8).

Pokáním se osvobozujeme od starého Adama, abychom se oblékli v nového; uvědomujeme si zátěž hříchu, aby nás jej Bůh zbavoval. To v sobě zahrnuje jistý asketismus: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě.“ (Mt 16,24) Stejným směrem míří slova apoštola Pavla: „Spolu s Kristem jsem ukřižován. Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus.“ (Ga 2,20) Tady je vyjádřen vlastní cíl, ke kterému vše směřuje. Mohli bychom i říci, cíl, ke kterému byl člověk stvořen.

V biblických obrazech je postní doba obdobím „pouště“. Poušť je místem prokletí, je obyvatelná jen pro divoká zvířata, k lidem nepřátelská. Je to ale také místo, kde se zjevuje Hospodin. Vyvedení z Egypta, putování přes poušť do zaslíbené země bylo pro Izrael velkým Božím darem. Tady nalezneme odpověď, proč Jan Křtitel, Ježíš a později mniši odcházeli do pouště. Nebylo to proto, aby utekli světu, ale aby mohli čelit zlu tam, kde je boj nejobtížnější. Na území zlých démonů.

Příběh Boha s člověkem začal v zahradě (Eden) a byl zkomplikován neposlušností spojenou s jídlem. — Ježíšovo evangelium začíná v poušti a je doprovázeno postem. To je protiklad, který nám symbolicky předkládá doba postní. Právě modlitbou a postem je možné bojovat s pokušitelskými silami. Jako Izrael musel projít pouští, aby mohl vystoupit do zaslíbené země, tak to mám učinit i já. V duchovním smyslu: stojí to úsilí, dát si do pořádku své srdce a odtrhnout pozornost od bezvýznamností, kterými jsme obklopeni. Nejde ostatně jen o očistu. Ježíš se postil, když se připravoval na své poslání (Mt 4,2). Postem se zříkáme Zlého a přijímáme paradoxní zaslíbení, že jen ten, kdo svůj život ztratí, jej nalezne, vždyť nejen chlebem živ je člověk.

Cesta postní dobou má svůj záměr a cíl. Ten je symbolizován zapáleným velikonočním paškálem (svíce, od pascha — svátek vyvedení z Egypta), který nás „předchází“ jako ohnivý sloup při putování do zaslíbené země.

Úskalí

Postava ďábla svádí k možným dvěma zavádějícím interpretacím: na jedné straně se má za překonanou představu, která se nekryje s moderním pohledem na svět. Žádné peklo není, proto i ďábel je produktem starých náboženských představ. Na druhé straně může Ježíšův zápas s ďáblem vést k pojetí, že se svět a lidský život nachází mezi dvěma stejně silnými póly a jde o to, který bude mít na nás větší účinnost. Proti tomu mluví celé svědectví Bible, že v jednoho jediného Boha věřit budeš. Skrze jeho syna „bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi — svět viditelný i neviditelný; jak nebeské trůny, tak i panstva, vlády a mocnosti — a všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“ (Ko 1,16). Bůh se nestřídá s ďáblem u moci, ďábel ale může nás infikovat domněnkou, že se bez Pána Boha obejdeme. A to je první krok k tomu, abychom se klaněli něčemu nebo někomu jinému.

Odkazy

Horák, Martin: *Pokušení na poušti.* Dostupné z http://goo.gl/U8gXhp.

Baránková, Hana — Muroňová, Eva — Plačková, Jarmila: *Poznáváme Boží lásku. Metodika k pracovním list?m náboženské výchovy pro 2. t?ídu ZŠ.* Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2004.

U?íme se spolu. 1. ro?ník, sešit 2. Praha: Biblická jednota, 1993.

Pro děti

Pro předškolní děti

S předškolními dětmi se vyhneme příběhu o pokušení a budeme spolu pracovat s obrazem symbolizujícím světlo a tmu.

To, co přináší do světa světlo, je láska, laskavost, pomoc, všímavost, trpělivost, obětavost, víra… Největší lásku projevil Ježíš Kristus, protože zemřel za každého z nás, aby nás zachránil. Proto ani my nechceme žít jen pro sebe. Vždycky, když děláme něco dobrého, připojujeme se k Boží lásce a přinášíme do světa více světla.

Aktivita

Na flipchart, případně na plakát na zemi položíme tmavý papír nebo látku. Tmavá podkladová barva představuje bolest, hřích, nemoci, války, opuštěnost, nepřijetí, chudobu, hlad, bídu, smrt… Děti samy mohou vyjmenovat, co si s černou barvou spojují.

Z jiné barvy papíru uděláme horu Golgotu a na ni kříž. Sami nejsme schopni všechny bolesti odstranit, ale každý může třeba jen maličkým skutkem přinést alespoň jeden paprsek světla a prosvětlit temnotu. Sílu k tomu nám dává Ježíš, který nám na kříži ukázal, jak nás má rád.

Kolem kříže nalepujeme útržky žlutého papíru (různé odstíny od světle žluté po oranžovou) nebo nastříhané žluté paprsky (proužky). Vznikne tak velké zářivé slunce za křížem, které prosvětluje všechno kolem.

Nahoře může být nápis: „Žijme jako děti světla“.

Na začátku postního období budou mít děti před očima Ježíšův kříž a světlo, které vychází ze vzkříšení.

Pro mladší děti

Můžeme uvést krátký příběh s otevřeným koncem o pokušení a následném rozhodování. Necháme na dětech, jakým rozhodnutím příběh zakončí.

Petr chtěl udělat tatínkovi radost a koupil mu cestou ze školy velký nanuk. Dal ho do mrazáku. Tatínek však nejde a nejde z práce domů a Petr má na nanuk čím dál větší chuť. Co si asi říká? (…)

Jana si chce koupit sponku do vlasů. Maminka jí to zakáže, protože jich má už plnou krabici. Jana teď stojí nad maminčinou peněženkou a přemýšlí. (…)

Kluci najdou ztracenou peněženku s doklady a uvažují, co s ní. Necháme děti uvažovat, o čem by ve stejné situaci přemýšlely, jak by se cítily a co by udělaly. (…)

Pak se společně podíváme, co v podobné situaci dělal Ježíš.

Převyprávíme příběh. Ježíš se modlil na poušti 40 dnů a připravoval se v samotě na své poslání. Když byl zesláblý, přistoupil k němu Pokušitel. Zdůrazníme dialog:

Jsi Syn Boží? Řekni tomuto kamení, ať se z něho stane chléb.

Jsi Syn Boží? Seskoč dolů, andělé tě ponesou a lidé uvěří, že jsi Spasitel.

Jsi Syn Boží? Když se mi budeš klanět, dám ti bohatství a moc.

Zdůrazníme, že Ježíš nepodlehl pokušením, ale rozumí nám, že potřebujeme jeho pomoc, abychom také nepodlehli. I v modlitbě Páně jej prosíme o pomoc. Děti mohou přemýšlet, jakými slovy.

U jednotlivých pokušení vyhledáme jejich dnešní obdobu:

První pokušení představuje pokušení nestřídmosti. Nechceš po mamince zbytečně moc peněz na sladkosti nebo na stále nové oblečení? Jíš svačinu, nebo ji vyhazuješ do koše?

Druhé pokušení je pokušení touhy po slávě a obdivu. Vytahuji se, když se mi něco podaří? Zpěvačka v televizi, slavný hokejista nebo herec dokázali něco, co ostatní nedovedou. Někomu taková sláva stoupne do hlavy. Je pyšný, s „obyčejnými" lidmi nemluví, chce být nejlepší, nejkrásnější, nejúspěšnější.

Třetí pokušení je pokušení moci. Dokáži se s druhými rozdělit? Neporoučím druhým? Neubližuji slabším dětem?

Pro starší děti

„Vím, jak ti je," říká soucitný přítel. Slova jsou dobře míněna, ale víme, že jenom ten, kdo se ocitl v naší situaci, může skutečně vědět, co prožíváme a cítíme.

V tom je nám Ježíš opravdu nejbližší — když bojujeme s pokušením. *Proto musel být ve všem jako jeho brat?í, aby se stal velekn?zem milosrdným a v?rným v Boží služb? a mohl tak smí?it h? íchy lidu. Protože sám prošel zkouškou utrpení, m?že pomoci t?m, na které p?icházejí zkoušky.* (Žd 2,17n)

Pokušitel užívá věty nám tolik známé: Vždyť to není tak hrozné. Dělají to přece všichni. Nebuď zbabělec. Nikdo to přece nevidí... Ježíš s ním nediskutuje. Věděl, že je Božím synem. Víme my, že jsme Božími dětmi? (J 1,12; J 3,1) Jestliže věříme v Ježíše Krista, pak můžeme pokušiteli odpovědět poslušností vůči Ježíši a Božímu slovu.

Převyprávíme příběh o Ježíšově pokušení na poušti.

Nakonec přečteme verš Žd 4,15: *Nemáme p?ece velekn?ze, který není schopen mít soucit s našimi slabostmi; vždy? na sob? zakusil všechna pokušení jako my, ale nedopustil se h?íchu.* Ježíš byl také pokoušen ke lhaní, krádeži, byl v pokušení zlořečit, užívat násilí, být lakomý, sobecký, marnivý, ale nikdy se tomu nepoddal. I pro něj to bylo těžké. Ví, jak my se cítíme,

a tak nám může pomoci, když ho o to požádáme. Není nutné se cítit špatně, když se setkáme s pokušením — jen to předkládejme Bohu, abychom odolali jako jeho Syn. Od něj dostáváme sílu říci zlému „ne“.

Ale i když zklameme, je cesta k nápravě. Předneseme-li to Bohu, smíme se spolehnout na jeho milost a sílu k obnově.

Aktivity

Předem nachystáme kartičky s texty:

Proměň je! Máš hlad? Najez se! Je to snadné! Klaněj se! Dám ti peníze! Budeš mocný! Budeš bohatý! Neboj se! Skoč, nic se ti nestane! Budeš slavný!

Vyzveme děti, aby se ve skupinkách jednotlivá pokušení zdramatizovala.

Koláž

Z výstřižků reklam můžeme s menší skupinou dětí vytvořit koláž na téma: „Moje pokušení“. Lepíme obrázky kolem nápisu a pak si povídáme, jak nás takové obyčejné obrázky pokoušejí. Řekneme si, co se nám líbí a co bychom opravdu chtěli mít.

Pom?cky: balicí papír, případně papír z flipchartu, sada barevných papírů, lepidlo, kartičky s texty, časopisy s nabídkami zboží.

Přesah

Jakou máme šanci v boji se zlem? Můžeme se opřít o dvě opory. Nejprve, řečeno slovy evangelia: „když budeme žít z každého slova, které vychází z Božích úst“, a nikoli z kdejakých mínění a řečí. A druhá opora je vědomí, že jsme svým křtem už teď přijati za Boží děti. Ostatně náplní postní doby je obnova důstojnosti křesťana, pokřtěného člověka, Božího dítěte. Zatímco katechumeni se připravují v postní době na přijetí svátosti křtu, ti, kteří jsou pokřtěni, se připravují na obnovu svého křtu. Jako Boží synové a dcery.

Liturgie

Písně

Svítá: 37 — *?est dej*; 52 — *Dnes tebe volá Pán*

Evangelický zpěvník: 189 — *Hrad p?epevný jest Pán B?h náš*; 419 — *Mocný Bože p?i Kristovu*

Haleluja Amen: 30 — *Pane Bože, prosíme t?* (BTS 32); 38 — *Odpus?* (BTS 43)

Biblický text k zapamatování

Ne jenom chlebem bude ?lov?k živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst. (Mt 4,4)

Modlitba

Pane Ježíši, na sob? jsi poznal nejen nástrahy, ale i dopad zla. To má ve sv?t? tolik podob a ?asto se tvá?í tak hezky a p?itažliv?. Ty jsi mu um?l ?íci ne. Prosíme, a? to taky dokážeme a jen p?ed Tebou poklekáme. Amen.

Odkaz na píseň

Čest dej (SV37)

Dnes tebe volá Pan (SV52)

Hrad přepevný jest Pán Bůh náš

Mocný Bože, při Kristovu zachovej nás spásy slovu

Pane Bože, prosíme tě (BTS32)

Mír na zemi daruj nám (BTS38)

Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Matouš 4,1–11